

FESTIVALPRELUDE

Sittard-Geleen

- woensdag 22 t/m zondag 26 september
- DIVERSE LOCATIES

MUSICA
SACRA

kunstenfestival Maastricht
met prelude in Sittard-Geleen

Moeder Aarde

22 – 26
september 2021

Festivalprelude

Met het oog op een bredere verspreiding en beleving van het festival in Limburg hebben Schouwburg De Domijnen en kunstenfestival Musica Sacra de handen ineengeslagen. Dit programma is het resultaat van deze culturele samenwerking in Zuid-Limburg!

Met gepaste trots presenteert Sittard-Geleen een prelude op het festival in Maastricht. Overigens gaven gezelschappen uit Sittard-Geleen al eerder acte de présence tijdens Musica Sacra: zo is ensemble Ad Mosam Barock uit Sittard-Geleen al jaren een graag geziene gast op het kunstenfestival. Ook Het Laagland, het huisgezelschap van Schouwburg De Domijnen, confronteert met regelmaat een jeugdig publiek met het thema van Musica Sacra, zoals vorig jaar met de hoopgevende theaterproductie (*Bijna*) *Alles komt goed*.

De Festivalprelude start op woensdag met onder andere muziek, dans en film. Het filmaanbod in De Domijnen loopt door tot en met zondag.

Een eerste stap die hopelijk als een amuse doet verlangen naar meer.

Programma

WO	Openingsprogramma Sittard-Geleen	2
WO	Florentijn van Rootselaar • lezing	3
WO	The Salt of the Earth • film	4
WO-ZO	Selfless • fototentoonstelling	5
DO	Frank Steijns & Boudewijn Zwart • muziek	6
DO	Le sacre du printemps • dans	8
DO	Koyaanisqatsi: Life out of Balance • film	10
DO	Ad Mosam Barock • muziek (openbare repetitie)	11
VR	The Hidden Life of Trees • film	18
ZA	The Last Male on Earth • film	18
ZA+ZO	The Quest for Tonewood • film	19
ZO	Minari • film	19

Klik in de digitale versie van dit programmaboekje op dit symbool om de filmtrailer te bekijken.

wo 22 september | 19.00-19.30 uur

SINT MICHIËLSKERK, MARKT SITTARD
vrij entree (reserveren verplicht)

Openingsprogramma

Met een welkom en een speech houdt **Andries**

Houtakkers – wethouder van de gemeente Sittard-Geleen voor onder meer cultuur – deze eerste editie van de Prelude op Musica Sacra ten doop.

Ad Mosam Barock, huisgezelschap van Sittard-Geleen, zal het geheel muzikaal opluisteren met een aantal werkjes over liefdesgeluk en -pijn. ❖

Ad Mosam Barock

Elke Janssens sopraan

Nadine Henrichs en **Louise Moreau** viool

Bernard Wolteche cello

Pieter Dirksen clavecimbel

John Dowland 1563-1626

Come again

Henry Purcell 1659-1695

- Fairest isle (uit: King Arthur, 1691)
- Air & Jig (uit: Abdelazar, 1695)

Georg Friedrich Händel 1685-1759

Tornami a vagheggiar (uit: Alcina, 1735)

John Dowland • Come again

Come again,
sweet love doth now invite,
thy graces that refrain,
to do me due delight,
to see, to hear, to touch, to kiss, to die,
with thee again in sweetest sympathy.

Come again,
that I may cease to mourn,
through thy unkind disdain:
for now left and forlorn,
I sit, I sigh, I weep, I faint, I die,
in deadly pain and endless misery.

Gentle Love,
draw forth thy wounding dart,
thou canst not pierce her heart,
for I that to approve,
by sighs and tears more hot than are thy shafts,
did tempt, while she for mighty triumph laughs.
anoniem (17e eeuw)

Henry Purcell • Fairest isle

Fairest isle, all isles excelling,
seat of pleasure and of love.
Venus here will choose her dwelling,
and forsake her Cyprian grove.
Cupid from his fav'rite nation
care and envy will remove;
jealousy, that poisons passion,
and despair, that dies for love.

Gentle murmurs, sweet complaining,
sighs that blow the fire of love,
soft repulses, kind disdaining,
shall be all the pains you prove.
Ev'ry swain shall pay his duty,
grateful ev'ry nymph shall prove;
and as these excel in beauty,
those shall be renown'd for love.

John Dryden (1631-1700)

Georg Friedrich Händel • Tornami a vagheggiar

Tornami a vagheggiar,
te solo vuoi amar
quest'anima fedel,
caro mio bene.

Già ti donai il mio cor;
fido sarà il mio amor;
mai ti sarò crudel,
cara mia speme.

*Verander me in verlangen,
geheel en al voor jou, jij wilt
deze trouwe ziel beminnen,
mijn lieve vriend.*

*Ik heb je mijn hart al gegeven,
mijn liefde zal immer trouw zijn.
Ik zal nooit hardvochtig zijn,
jij, op wie ik mijn hoop vestig, mijn lief.*

wo 22 september | 20.00-20.45 uur

FILMHUIS DE DOMIJNEN, SITTARD
entree € 5 (incl. consumptie)

Florentijn van Rootselaar · lezing

Wie is de figuur die centraal staat tijdens Musica Sacra? Wie is Moeder Aarde? Opvallend is dat er de laatste tijd zoveel over haar wordt gesproken. Door activisten, maar ook door denkers, door dichters én door klimaatwetenschappers. Ze grijpen allemaal terug op Moeder Aarde zoals die in de Griekse mythologie werd verbeeld. Haar naam is Gaia.

In zijn lezing gaat filosoof Florentijn van Rootselaar in op deze Moeder Aarde, die volgens de Grieken het begin vormde van onze wereld. Waarom spreekt ze ons tegenwoordig zo aan, waarom helpt ze ook om de klimaatcrisis te begrijpen, en waarom biedt ze misschien een eerste aanzet tot een weg uit die crisis?

Gaia is allereerst aansprekend omdat ze laat zien dat de aarde een eenheid vormt. De aarde is een groot systeem, waarin alles met elkaar samenhangt: algen

in de zee dragen bij aan het ontstaan van wolken, die wolken houden de warmte van de zon tegen en beïnvloeden zo de temperatuur op aarde. Maar het feit dat het systeem aarde een eenheid vormt, kan ook negatieve effecten hebben: als het systeem op een plek wordt verstoord, kan dat op andere plekken op aarde leiden tot onder meer opwarming – denk aan het ontdooien van de permafrost in Siberië.

Daarnaast is Gaia een relevant beeld omdat ze alles behalve aardig is. Door de industrialisering is ze tot leven gewekt en ze is flink humeurig.

De belangrijkste vraag voor Van Rootselaar is: hoe kunnen we omgaan met Moeder Aarde in de toekomst? Volgens Van Rootselaar biedt de Franse denker Bruno Latour daarvoor een belangrijk perspectief. Hij stelt dat Gaia door ons mensen tot leven is gewekt en dat het nu tijd is om haar wat meer ruimte te geven. Vroeger was de natuur, zo zegt hij, een achtergrond voor ons mens – wij stonden centraal. Door de klimaatcrisis is de natuur niet langer het decor voor de mens, maar laat ze zichzelf steeds vaker zien, of het nu gaat om de stikstofcrisis of de recente overstromingen. Hoe gaan we om met die nieuwe natuur, hoe gaan we om met Moeder Aarde? ♦

Gaia [Gaea], terracotta beeldje uit Tanagra, Griekenland (Musée Borély, Marseille)

Florentijn van Rootselaar

Florentijn van Rootselaar is filosoof, journalist en docent. Hij schrijft onder meer voor *Filosofie Magazine*, *Het Financieele Dagblad* en *Trouw*, meestal over filosofie en ethiek. Hij is auteur van het boek *Filosofisch veldwerk* (2018), waarin denkers als Bruno Latour aan het woord komen. Daarnaast doceert Van Rootselaar filosofie en ethiek aan de Hogeschool Utrecht.

Florentijn van Rootselaar

wo 22 september | 21.00-22.50 uur

FILMHUIS DE DOMINIEN, SITTARD
entree € 9

The Salt of the Earth

Wim Wenders en **Juliano Ribeiro Salgado** regie

Frankrijk, Brazilië, Italië | 2013 | 110' |

Engels en Frans gesproken, Nederlands ondertiteld

De afgelopen 40 jaar trok de Braziliaanse fotograaf Sebastião Salgado door de continenten, in de voetsporen van een altijd-veranderende mensheid. Hij legde daarbij ook menselijk leed vast (). Daarna begon hij aan de ontdekking van schitterende landschappen en wilde fauna en flora.

Salgado's leven en werk worden onthuld door zijn zoon, regisseur Juliano Ribeiro Salgado, en door regisseur Wim Wenders.

Deze prachtige documentaire werd bekroond met de speciale juryprijs (Un Certain Regard) op het Filmfestival van Cannes 2014.

Antarctica (*The Salt of the Earth*) © Sebastião Salgado

Goudmijn in Serra Pelada in Brazilië in 1986 (*The Salt of the Earth*) © Sebastião Salgado

wo 22 t/m zo 26 september
10.00 uur t/m einde laatste film

FOYER VAN FILMHUIS DE DOMIJNEN, SITTARD | vrij entree

Selfless

Fototentoonstelling van Flora Lemmens

'Ik zie mijn werk als gefragmenteerde stukjes menselijkheid: onbeantwoorbare vragen, mysterieuze percepties en een ondefinieerbare realiteit. Het zijn ruimtes van improvisatie waarvanuit verschillende invalshoeken vragen worden gesteld over het bestaan of de werkelijkheid van de wereld. Mijn beelden zijn vervreemdend en nodigen de kijker uit te speculeren. Ik vertrouw op onze verlangens naar kennis, poëzie en empathie.

*'Kunst is ons grootste wapen tegen
verveling en oppervlakkigheid.
Als we onszelf zouden kunnen leren
verbeelden, zou de wereld het mooiste
kunstwerk zijn dat iemand
ooit heeft gezien.'*

Flora Lemmens

Het werk *Selfless* heeft gebruikgemaakt van de percepties van mensen die te maken hebben met een depersonalisatiestoornis, onder wie ikzelf. Een gewaarwording van hoe de werkelijkheid aanvoelt als je niet meer weet wat echt is en wat niet, is dat je begint te twijfelen aan wie je zelf bent. Een gede-personaliseerde versie van jezelf. Wie ben ik? Besta ik eigenlijk echt? Depersonalisatie is een toestand waarin gedachten en gevoelens onwerkelijk lijken of niet van jezelf schijnen te zijn. Je vraagt je af wat de werkelijkheid werkelijk is.

Tot op de dag van vandaag is dit fenomeen nog erg obscuur en weten we er weinig van. Daarom heb ik deze serie gemaakt: om het bewustzijn te vergroten, het taboe te doorbreken, om tenminste één persoon

zich minder alleen te laten voelen door een onconventionele perceptie, die moeilijk onder woorden te brengen is, onder ogen te brengen. Omdat ik mezelf vaak erg onbegrepen, eigenaardig en alleen voelde.' ♦

Flora Lemmens

Flora Lemmens

Flora Lemmens is een 21-jarige kunstenares uit Sittard. Ze is fotograaf en dichter en studeert aan Maastricht Institute of Arts. Haar werk varieert van documentaire tot kunstfotografie, met sinds 2019 een focus op het onderwerp 'identiteit'. Sinds 2018 zijn Flora's fotografische projecten landelijk te zien geweest op festivals en tentoonstellingen, waaronder Noorderlicht Festival 2021, Room with a View en De Week van Amateurkunst. Ze was te zien in de jongerenkrant *7Days* en won in 2018 De Gouden Kolibrie, een prijs voor het beste mediaproject. Flora heeft aan verschillende kunstprojecten gewerkt, maar is ook actief op gebieden als event- en portretfotografie.

Depersonalization © Flora Lemmens

do 23 september | meerdere optredens

OPENBARE RUIMTE SITTARD-GELEEN
vrij entree

Frank Steijns & Boudewijn Zwart

met een mobiel carillon door Sittard & Geleen

Frank Steijns carillon

Boudewijn Zwart carillon en piano

Jaap van der Ende 1928-2018

Carillon, Koraal en Finale over Psalm 150

Boudewijn Zwart, carillon

Boudewijn Zwart 1962

Valerius' Gedenck-Clanck-suite

1. Merck toch hoe sterk
2. O Nederland! Let op uw saeck
3. Stort tranen uyt, schreyt luyde
4. Slaet op den trommele

Frank Steijns, carillon | Boudewijn Zwart, piano

Jef Denyn 1862-1941

Ave Maria

Frank Steijns, carillon

Boudewijn Zwart

Catalaanse Suite

1. Prelude - 'Vilolai'
 2. Habanera - 'El Meu Avi'
 3. Serenade - 'La Santa Espina'
 4. Kaleidoscoop van Catalaanse volksliederen
- Frank Steijns, carillon | Boudewijn Zwart, piano*
-

Klokken zijn van oudsher symbolen van harmonie en vrede: in oorlogstijd werden klokken uit de toren gehaald en omgesmolten tot kanonnen, in vredetijd werden de kanonnen weer omgesmolten tot klokken. Een klok wordt in de aarde gevormd, in vuur gegoten, door water gewijd en haar klank vindt uiteindelijk door de lucht haar bestemming. Nog steeds roepen klokken de gelovigen ter kerke, maar hun rol in het maatschap-

pelijk leven was in het verleden vele malen groter. Ze gaven de tijd aan en daarmee structuur aan het leven in de stad. Elke klok had een betekenis: de poortklok luidde wanneer de poorten van de stad tegelijk moesten sluiten, de graanklok luidde het begin van de markt in. Steden en kerken concurreerden met elkaar wie het grootste carillon had. Een mooi en groot carillon was meer dan alleen een statussymbool: het was de radio voor het volk, waarop de hits en nieuwe melodieën van dat moment werden gespeeld. Een carillon dat vanuit katholieke of protestantse kerken muziek over de daken speelt, drukt een stempel op de hele omgeving. Om die reden staan alle carillons én beiaardiers sinds de Franse bezetting door Napoleon aan het begin van de negentiende eeuw onder het gezag van de stedelijke overheid. Beiaardiers zijn sinds die tijd geen kerkmusici meer maar ambtenaren, die neutraal en voor een zo breed mogelijk publiek spelen. Ook in de twintigste eeuw zijn er nog verschillende composities geschreven met een nadrukkelijk religieus karakter en in protestantse regio's is het improviseren over psalmen als prelude tot een carillonconcert nog steeds in gebruik.

Beiaardiers Frank Steijns (katholiek) en Boudewijn Zwart (vrijgemaakt gereformeerd) vertegenwoordigen twee verschillende stromingen die vandaag een muzikaal oecumenische symbiose creëren, middels de klokken, symbolen van harmonie, in een niet-alledaagse crossover met piano.

Jaap van der Ende • Psalm 150

Psalm 150 is de laatste psalm uit het Oud-Testamentische bijbelboek Psalmen. De tekst van deze psalm roept op tot muziek en dans om God lof te brengen. Deze zetting is van Jaap van der Ende uit Schoonhoven. Hij was vele jaren stadsbeiaardier van Dordrecht en beiaardier van Gouda, Woerden, Oudewater, Zoetermeer en Bergambacht.

Boudewijn Zwart • Valerius' Gedenck-Clanck-suite
De *Gedenck-clanck* van de Nederlandse dichter en componist Adriaen Valerius (ca.1575-1625) vertelt in proza het verhaal van de Tachtigjarige Oorlog, doorspekt

met door Valerius bewerkte geuzenliederen en nieuwe, door hem gedichte liederen. De liederen waren steeds gedicht op bestaande, door Valerius soms aangepaste, melodieën. De bundel is doordrongen van de calvinistische moraal en is een militant anti-katholiek en anti-Spaans pamflet.

Jef Denyn • Ave Maria

De beiaardkunst, die een grote bloei had gekend in de zeventiende en begin achttiende eeuw, onderging in de negentiende eeuw een dramatisch verval als gevolg van oorlogen, revoluties en klokkenroof, maar ook doordat de nieuwe burgerij zich meer aangetrokken voelde tot de concertzaal dan tot het volkse instrument dat de beiaard was. Zowat driekwart van de klokkentorens in Vlaanderen werd onder de Franse bezetting leeggeroofd om er muntstukken of wapens van te maken, waardoor de beiaardkunst dreigde te verdwijnen. Eind negentiende, begin twintigste eeuw was er een opleving van de belangstelling voor de beiaardkunst, onder meer door de Mechelse beiaardier Jef Denyn: voor zijn concerten op het carillon van de Sint Romboutskathedraal in Mechelen werden extra treinen ingezet vanuit Brussel en Antwerpen. Zijn *Ave Maria* maakt gebruik van de zogenaamde gebonden zang: het spelen van tremolo's maakt een genuanceerd dynamisch spel op de klokken mogelijk.

Boudewijn Zwart • Catalaanse Suite

De *Catalaanse Suite* werd door Boudewijn Zwart gecomponeerd in opdracht van het Paleis van het Catalaanse parlement in Barcelona. Daar hangt een van de drie carillons van Spanje. Het derde deel, *La Santa Espina*, is gebaseerd op een Spaanse processiemars, gewijd aan de heilige Espina. Bij de uitvoering van deze compositie bespeelt Boudewijn Zwart een digitale piano, die naast het carillon is geplaatst. ♦

Frank Steijns

Frank Steijns is stadsbeiaardier van Maastricht, Heerlen en Weert. Daarnaast speelt hij viool in het Johann Strauss Orkest van André Rieu. De laatste jaren is hij ook als componist actief. In 2005 stal hij de show door tijdens de Vrijthofconcerten van André Rieu de toren op en af te rennen om het Servaascarillon te bespelen.

In navolging van dit concert soleerde hij diverse jaren bij het André Rieu-orkest op zijn eigen mobiele carillon met 43 klokken. Frank Steijns is bestuurslid van Cultura Mosae, het Limburgs Jeugd Symfonie Orkest en de Stichting Cloche'Art. Deze laatste stichting richt zich met name op het organiseren van spectaculaire voorstellingen en educatieve projecten rond het carillon. Sinds 2015 is Frank Steijns pianist in het Maastrichts Salon Orkest.

Frank Steijns © Marc Bosch

Boudewijn Zwart

Boudewijn Zwart is beiaardier, organist en pianist en stamt uit een bekende organistenfamilie. Hij studeerde beiaard aan de Nederlandse Beiaardschool in zijn geboorteplaats Amersfoort en hoofdvak piano aan het Conservatorium van Amsterdam. In 1990 won hij alle categorieën van de driejaarlijkse Internationale Beiaardwedstrijd 'Koningin Fabiola' in het Belgische Mechelen.

Boudewijn Zwart is stadsbeiaardier van Dordrecht, Ede, Gouda, Amsterdam (Westertoren en Oude Kerk), Bergambacht, Schoonhoven, IJsselstein, Barneveld, Apeldoorn, Wageningen en Zeewolde. Hij heeft verschillende composities op zijn naam staan. Daarnaast is hij president van de internationale beiaardiersvereniging Eurocarillon.

Boudewijn Zwart

do 23 september

HAL ZUYDERLAND MEDISCH CENTRUM, SITTARD-GELEEN
vrij entree (voor informatie: musicasacramaastricht.nl)

Le sacre du printemps

l'Adoration de la terre

In een choreografie van **Joost Vrouwenraets**, uitgevoerd door **Hanna van den Berg**.

WERELDPREMIÈRE

Stravinsky's *Sacre* fascineert danser/choreograaf Joost Vrouwenraets al zijn hele carrière. Voor Musica Sacra maakt hij een nieuwe choreografie voor het eerste deel van *Le sacre*, gedanst door Hanna van den Berg, in 2020 afgestudeerd in Moderne theaterdans aan de Academie voor Theater en Dans in Amsterdam.

Igor Stravinsky 1882-1971

uit: *Le sacre du printemps* (1913)

1ère partie: *l'Adoration de la terre*

- Introduction
- Les Augures printaniers - Danse des adolescentes
- Jeu du rapt
- Rondes printanières
- Jeux des cités rivales
- Cortège du Sage - Adoration de la terre - Le Sage
- Danse de la terre

Le sacre du printemps • *l'Adoration de la terre*

Sinds ik als danser ben afgestudeerd, ben ik meerdere malen geconfronteerd geweest met *Le sacre du printemps*. De muziek heeft me sindsdien nooit losgelaten en ik ben zeker niet van plan haar de rug toe te keren. Naar mijn mening is deze partituur een auditieve spiegel van de mens op aarde in al haar facetten, kracht en kwetsbaarheid, complexiteit maar ook eenvoud, sensitiviteit en waanzin. Ik ben er nog steeds niet achter of deze muziek aards of juist transcendent, hemels is. Het is wellicht juist die twijfel die me zo bezighoudt met betrekking tot dit werk.

Vanaf de anticiperende doodse stilte voorafgaande aan de eerste noot van de fagot kruipt de muziek al

mijn lijf in. Vanaf dat moment laat de muziek me niet meer los en neemt zij me mee op een reis die elke keer weer voelt als de eerste keer.

In 2001 heb ik het gelijknamige ballet van Maurice Béjart gedanst. In 2013 (de centenaire van Igor Stravinsky's muziek en Vaslav Nijinsky's choreografie) heb ik op uitnodiging mijn eigen versie voor 21 dansers gemaakt in Amerika in het Winspear Opera House in Dallas. In 2017 heb ik een duet gemaakt en daarmee de wereldtitel voor Harmonie St. Petrus en Paulus Wolder binnengehaald. Dit jaar vraagt Musica Sacra mij om de eerste acte van dit muziekstuk opnieuw leven in te blazen door middel van een nieuwe choreografie. Het zal een solo zijn die wederom een ander licht laat schijnen op mijn relatie met deze magistrale partituur, een relatie die me blijft bewegen en me laat bevragen wat zich tussen hemel en aarde beweegt. ♦

Joost Vrouwenraets

Joost Vrouwenraets • choreografie

Joost Vrouwenraets groeide op in Bekkerveld in Heerlen en studeerde dans aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Zes jaar danste hij bij het beroemde gezelschap van Maurice Béjart in Zwitserland. Daar creëerde hij zijn eerste choreografie. Eind 2005 richtte hij met zijn danspartner Maïté Guérin Gotra Ballet op, dat hij twaalf jaar leidde en waarvoor hij acht avondvullende producties maakte.

Joost Vrouwenraets ontwikkelde zich als een eigenzinnige en aansprekende choreograaf en danser. In 2008 kreeg hij de Prijs van de Nederlandse Dansdagen in Maastricht. Zijn werk wordt uitgevoerd in Europa, Amerika en Azië. In 2010 maakte hij de dansfilm *Trip Down Memory Lane* in samenwerking met Paul en Menno De Nooijer. Van het Prins Bernhard Cultuurfonds ontving Vrouwenraets de Inspiratieprijs 2012. Als gastchoreograaf wordt hij uitgenodigd door diverse dansgezelschappen. Ook geeft hij les, houdt hij lezingen en maakt hij nieuwe choreografieën voor kunstopleidingen en andere onderwijsinstellingen. Joost Vrouwenraets heeft vaker bijdragen geleverd aan Musica Sacra. Zo danste hij tijdens de editie van 2015 (thema 'De Weg') *Kokoro*, een dansmarathon van 28 kilometer van Heerlen naar Maastricht.

Sinds een jaar reist Joost Vrouwenraets met fotograaf David Peskens door alle Nederlandse provincies met het coronaproject *The Red Circles*.

Hanna van den Berg • dans

Na een vooropleiding dans in Maastricht studeerde Hanna van den Berg (1997) Moderne Theaterdans aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, waar ze vorig jaar afstudeerde. Een deel van haar studie volgde ze in Stockholm bij het dansgezelschap Cullberg, waar ze projecten deed met Alma Söderberg, Deborah Hay, Eleanor Bauer en Jefta van Dinther.

Hanna van den Berg had les van onder anderen Rakesh Sukesh, Maité Guérin, Joost Vrouwenraets, Davide Cocchiara, Chris de Feyter en Roshanak Morrowatian. Ze werkte al eerder samen met Joost Vrouwenraets (in de voorstelling *BAM*) en trad op in onder meer de Nederlandse Dansdagen, Holland Dance Festival en Opera Forward (*Oceanisch verlangen*).

Deze maand is Hanna begonnen aan de master Film Studies aan de Universiteit van Amsterdam.

Hanna van den Berg © Lemmie van den Berg

do 23 september | 19.30-21.30 uur

FILMHUIS DE DOMINIEN

entree € 9

Koyaanisqatsi: Life out of Balance

& lezing door Kevin Toma,
filmjournalist en -componist

Godfrey Reggio regie

Verenigde Staten, 1982 | 86' |

geen gesproken tekst

Koyaanisqatsi, wat in de taal van de Hopi-Indianen zoveel betekent als 'het leven uit balans', sloeg in als een bom in de jaren tachtig. Het was de tijd van atoomdreiging, politiek conservatisme en dus doemdenken. *Koyaanisqatsi* appelleerde perfect aan dit sentiment. De documentaire toont onze getergde planeet als een onverwoestbaar organisme, met de mens als niet meer dan een passant en de mensheid als slechts een voetnoot in de eeuwigheid van het universum.

Regisseur Reggio gaat van miljoenen jaren oude aardlagen in rivierbeddingen naar versnelde opnamen van forenzen in een metropool. 'We produceren en consumeren, bouwen en vernietigen in moordend tempo. Alsof we in onze existentiële leegte niets beters weten te bedenken. En al doende putten we de aarde uit en rennen op topsnelheid de afgrond in', zo schreef Robert van Gijssel al eens in *de Volkskrant* over *Koyaanisqatsi*.

De documentaire is boven alles een hartverscheurend audiovisueel gedicht, waarin de minimal music van Philip Glass van onschatbare waarde is. Na het ondergaan van *Koyaanisqatsi* is het onmogelijk om de repetitieve synthesizertonen van de componist los te zien van de aan tunnelvisie lijdende mensheid. ♦

do 23 september | 20.00-21.30 uur
openbare repetitie, inloop vanaf 19.45 uur
JOHANNESKERK, SITTARD | entree € 5 (incl. consumptie)

De integrale uitvoering van dit Graupner-programma door Ad Mosam Barock vindt plaats op za 25 sept 15u in THEATER AAN HET VRIJTHOF, MAASTRICHT | entree € 20

Ad Mosam Barock

'Moeder Aarde, tussen hoop en vrees'
Cantates van Christoph Graupner

Ad Mosam Barock koor, orkest en solisten
Huub Ehlen dirigent | **Elke Janssens** sopraan
Daniel Elgersma altus | **Wolf Matthias Friedrich** bas

Voor wie eens kennis wil maken met de minutieuze voorbereiding door Ad Mosam Barock en wellicht zo al in de stemming wil komen voor de uitvoering van cantates van Christoph Graupner tijdens Musica Sacra in Maastricht, is deze openbare repetitie een buitenkans. Dirigent Huub Ehlen gaat met groot plezier in op uw vragen.

Christoph Graupner 1683-1760

Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß! GWV1157/41
voor sopraan, bas, koor, hobo en strijkers (1741)

Cantate voor de 16e zondag na Trinitatis

- CHORAL Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß
- ARIA (SOPRAAN)
Was ist der Mensch? Ach, Staub und Asche
- RECITATIVO (BAS) Ihr Menschen, trutzt doch nicht auf Kräfte und auf Glück
- ARIA (BAS + 2 SOLOVIOLLEN)
Ach, was ist der Menschen Leben
- RECITATIVO ACCOMPAGNATO (SOPRAAN)
Ihr Sich're, geht nach Naïn hin
- CHORAL Ach Herr, lehr' uns bedenken wohl

Ouverture (orkestsuite) voor 2 hoorns, pauken, traverso, strijkers en continuo, GWV466

- Ouverture • Air en Rondeau • Air
- Menuet I & II • Réjouissance • Uccellino chiuso
- Air alla polonese • Menuet

Erde Luft und Himmel krachen GWV1102/21

voor solisten, koor, 2 blokfluiten, 2 hobo's, fagot, 2 hoorns, strijkers en basso continuo (1721)

Cantate voor de 2e zondag van de Advent

- CORO Erde Luft und Himmel krachen
- ARIA (BAS) Gott warnt
- RECITATIVO ACCOMPAGNATO (SOPRAAN II)
Ach! sichere Welt
- ARIA (ALT) Mache dich von Wollust ein
- RECITATIVO (SOPRAAN I) Den großen Tag, des Richters große Macht – (CORO) Wer betend wacht
- ARIA (SOPRAAN I) Zerschmelzet nur
- CHORAL (a 5) Herr Jesu Christ, Du machst es lang

'Graupner blijft!'

Een van de meest curieuze sleutelmomenten in de muziekgeschiedenis is de benoeming van Johann Sebastian Bach tot cantor van de Thomaskirche in Leipzig in 1723. Het stadsbestuur was destijds op zoek naar een muzikale uitblinker die het nogal saaie Leipziger muziekleven zou kunnen opvijzelen tot het niveau van dat in Frankfurt, Hamburg of Dresden. En liefst ook iemand met een universitaire opleiding. Zoals bekend viel de keuze uiteindelijk op Bach, een beslissing met historische gevolgen. Hadden we nu zijn *Johannes-* en *Matthäus-Passion* gekend, zijn *Weihnachtsoratorium* of zijn meer dan tweehonderd cantates, als Bach het niet geworden was? Bach was immers derde of vierde keus. Zijn goede vriend Georg Philipp Telemann had zich als favoriete kandidaat teruggetrokken toen zijn salaris in Hamburg aanzienlijk werd verhoogd. De voorkeurskandidaat werd nu een man die destijds een beroemdheid was, maar tegenwoordig bij het grote publiek zo goed als vergeten: Christoph Graupner (1683-1760). Nog voor het officiële besluit had het stadsbestuur de baan nota bene al aan Graupner toegewezen. Maar burgemeester Gottfried Lange waarschuwde, hij betwijfelde of zijn hof hem zou laten gaan. Inderdaad kreeg Graupner geen ontslag van zijn broodheer, Ernst Ludwig, landgraaf van het hof van Hessen-Darmstadt, waar hij als kapelmeester en componist in dienst was. 'Graupner blijft!', waren de woorden van de landgraaf. Zo werd

Bach toch Thomascantor in Leipzig. En Graupner kreeg een riant opslag, werd zo een van de best betaalde kapelmeesters van zijn tijd en bleef in Darmstadt tot het eind van zijn dagen.

Crisis in Darmstadt, van theater naar kerk

Christoph Graupner was een bekende figuur in Leipzig. Hij was een oud-leerling van de Thomasschule, had nog les gehad van Bachs voorganger Johann Kuhnau en had vanaf 1703 aan de universiteit rechten gestudeerd. In 1705 werd hij clavecinist in het orkest van Reinhard Keiser van de opera van Hamburg, waar Georg Friedrich Händel destijds viool speelde en Johann Mattheson als zanger werkzaam was. Hier zou Graupner zijn eerste successen hebben als operacomponist. Vanaf 1709 verbleef Graupner als vice-kapelmeester aan het hof van Hessen-Darmstadt, waar hij in 1712 kapelmeester en hofcomponist werd. Die post was extra aantrekkelijk omdat landgraaf Ernst Ludwig bezig was Darmstadt te verfraaien. Hij liet er een operatheater bouwen, waarvoor Graupner enkele gedenkwaardige werken zou componeren, waaronder *Dido* en *Antiochus* en *Stratonice*. Maar door geldgebrek moest het theater al na enkele jaren sluiten. Het muziekleven aan het hof van Darmstadt werd sterk afgeslankt en musici moesten bedelen om hun salaris.

Landgraaf Ernst Ludwig von Hessen-Darmstadt (1667-1739)
door Johann Christian Fiedler (1697-1765)

Vandaar dat Graupner, die vrouw en kinderen moest onderhouden, in 1723 solliciteerde naar de post van Thomascantor in Leipzig.

Vanaf dat moment vloeiden in Darmstadt uitsluitend instrumentale muziek en vooral kerkcantates uit Graupners pen. Doordat hij vele jaren wekelijks een cantate schreef voor de kerkdiensten aan het hof, liep het aantal op tot meer dan 1420, de meeste tot op heden bewaard in Graupners eigen handschrift in de Hessische Universitäts- und Landesbibliothek in Darmstadt. En dat overigens zeer tegen de zin van Graupner, die zijn volledige nalatenschap eigenlijk wilde vernietigen! Tegen het einde van zijn leven, in 1753, werd Graupner volledig blind, maar hij bleef zijn functie als kapelmeester vervullen tot aan zijn dood in 1760, tien jaar na het overlijden van Bach in Leipzig.

‘Wat is de mens? Een aardkluit!’

De Lutherse thema's die we kennen uit de passies en cantates van Bach, zoals de eindigheid van het leven, de nietigheid van de mens en het verlangen naar de dood, komen ook veelvuldig voor in de cantates van Christoph Graupner. De geest die Bachs cantate *Ich habe genug* ademt, of de *Kreuzstabcantate*, leeft ook bij zijn tijdgenoot Graupner.

De titel *Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß!* van cantate GWV1157/41 uit 1741 spreekt al boekdelen. De cantate is er een van de meer dan twintig die Graupner schreef voor de zestiende zondag na het Drievuldighedsfeest (Trinitatis, de zondag na Pinksteren). Op die zondag staat het thema van de sterfelijkheid van de mens centraal, de onvermijdelijkheid van de dood. Dit spreekt ook uit de cantatetekst van Johann Conrad Lichtenberg (1689-1751), de theoloog, pastor en cantatedichter die net als Graupner leefde en werkte in Darmstadt.

De cantate staat in de toepasselijke toonsoort c-klein, bestemd voor zeer droevige sferen, zoals Graupners Hamburgse collega Johann Mattheson schreef en ook zijn leermeester Johann David Heinichen. Het werk telt zes delen, met aan begin en eind een koraal, en met twee sets van aria plus recitatief, afwisselend voor sopraan en bas. Opvallend zijn de drie herhaalde geaccentueerde akkoorden in c-klein aan het begin, een idee dat Graupner ontleende aan de koraalmelodie

die ook begint met driemaal herhaalde tonen. Dan komt heel melancholiek de hobo binnenzweven, als symbool van eenzaamheid van de mens in het ondermaanse en als inleiding op de eerste koraalstrofe. De melodie is ontleend aan het koraal *Ich hab' mein Sach' Gott heimgestellt*, dat op zijn beurt weer is overgenomen van het zestiende-eeuwse wereldlijke liedje *Ich weiß mir ein Röslein hübsch und fein*.

1678. Ref. u. Tonfah bei J. Rau. Frankfurt. 1589. Bl. 269 b.

Ich weiß mir ein Röslein hübsch und fein, es thut mir wohl;
ge-fal-len; es glie-bet mir im Ger-ze mein, das Blü-me-lein,
ob and-ern Rös-lein al-len.

In de eerste aria voor sopraan wordt het menselijk gestel vergeleken met een elegant maar gammel gebouw dat gemakkelijk kan instorten. Bij dat instorten – ‘ein Bau, der bald und leicht zerbricht’ – zingt de sopraan herhaaldelijk een chromatisch dalende figuur. In het middendeel van de aria worden de pracht en glans van het gebouw bedreigd door een storm of zelfs het zachtste briesje, wat Graupner inspireerde tot ‘stormachtige’ loopjes en sierlijke notenfiguren als schildering van ‘het glanzen’.

Na het sopraanrecitatief volgt een melancholieke basaria in g-klein, met twee begeleidende concertante violen, terwijl de rest van het orkest slechts korte akkoorden speelt met opvallend veel pauzes. Waar het leven van de mens wordt vergeleken met ‘een hand vol zand’ zingt de bas snelle notenfiguren ter illustratie van het weglopende zand. In het mooie, begeleide recitatief wordt de strekking van die boodschap nog eens onderstreept. Zo ook in het afsluitende koraal, waar de dood geen onderscheid maakt: ‘müss’n all davon, gelehrt, reich, jung, alt oder schön.’

Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß!

Choral

Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß!
Von Mutter Leib kommt er nackt und bloß,
bringt nichts mit sich auf diese Welt,
kein Gut noch Geld,
nimmt nichts mit sich, wenn er hinfällt.

Aria SOPRAAN

Was ist der Mensch? Ach, Staub und Asche,
ein Bau, der bald und leicht zerbricht.
Ein Sturm und Lüftlein darf kaum wehen,
so muss sein Glanz und Pracht vergehen
und mancher glaubt es gleichwohl nicht.

Recitativo BAS

Ihr Menschen, trutzt doch nicht
auf Kräfte und auf Glücke
das alles ist der Morgenröte gleich
wie bald zerstäubt dies schöne Licht,
das höchste Glück zerfällt,
auf Kräfte folgt die Krücke.
So schön der Purpur scheint,
so leichtlich wird er bleich.
Ach Sterbliche, ach stellt
die Rechnung nicht so weit hinaus
es kann, eh’ ihr es meint
das Freudenspiel,
das euch betört, sein Ende finden.
Bestellt bei Zeiten euer Haus,
wisst, euer Leben hat ein Ziel.
Wer dies bedenkt,
der stirbt nicht leicht in Sünden.

Aria BAS

Ach, was ist der Menschen Leben!
Unbestand
nichts als eine Hand voll Sand!
Ach, wie bald ist die verlossen.
Die auf viele Jahre hoffen
kommen oft
kaum zur Hälfte’ und unverhofft
in das finst’re Todesland.

Recitativo accompagnato SOPRAAN

Ihr Sich're, geht nach Nain hin!
Wen seht ihr auf der Bahre liegen?
Ein ein'ger Sohn,
der Witwe einiges Vergnügen.
Ein Jüngling höret auf zu blüh'n,
er muss ganz unverhofft davon.
Was denkt ihr? Habt ihr einen Bürge
dass euch der Tod nicht würgen
und euch der Gruft nicht überliefern kann?
Gewisslich nein! Ach denkt hieran!

Choral

Ach Herr, lehr' uns bedenken wohl,
dass wir sind sterblich allzumal,
auch wir allhier kein Bleibens han
müss'n all davon,
gelehrt, reich, jung, alt oder schön.

Met betrekking tot de transcriptie die Huub Ehlen maakte van de cantate *Was ist der Mensch? Ein Erdenkloß!* GWV1157/41 is dank verschuldigd aan de Belgische dirigent en musicoloog Florian Heyerick, die veel onderzoek heeft gedaan naar het repertoire van Christoph Graupner.

• graupner-digital.org

'Aarde, lucht en hemel kraken'

De tweede cantate, *Erde Luft und Himmel krachen*, stamt van twintig jaar eerder, van 1721, dus twee jaar voor Christoph Graupner in Leipzig solliciteerde. Ook voor deze cantate leverde Johann Conrad Lichtenberg de tekst. De cantate straalt eerder kracht uit dan droefenis, gezien de toonsoort F-groot. Hier wordt de mens gemaand tot inkeer en besef van zijn zondigheid en nietigheid. Dat 'vermanen' wordt aanschouwelijk geschilderd in het openingskoor, waar Graupner 'aarde, lucht en hemel' laat kraken onder goed gedoseerd orkestgeweld. Het kernwoord 'krachen' gaat gepaard met energieke notenfiguren bij de koorzangers. Totdat het hele uitvoeringsapparaat stilstaat en in langzaam tempo (adagio) 'de mens' waarschuwend wordt toegeroepen. In de langzame bas-aria in d-klein maant God de mens tot bezinning, begeleid door getokkelde, omlaag tuimelende drieklanken in de strijkers. Op het woord 'Glanz' verricht Graupner kleine wonderen van tekstuitbeelding: virtueuze lange notenguirlandes die bepaald geen sinecure zijn voor de zanger.

Na het recitatief is ook de aria voor alt waarschuwend van aard. Met gedempte strijkers maar heldere hobo's en onder een galant ritme van 3/8-maat wordt de mens met zijn neus op zijn lust en zondigheid gedrukt. Hier maakt Graupner veel werk van het woord 'rein'

(energieke notenfiguren) en 'Gnade' (zeer lang aangehouden toon!). Bijzonder sterk en rijk is het aansluitend recitatief. Wat begint als een rustige spraakzang voor de sopranen, mondt uit in energieke koor- en orkest-passages vol tekstuitbeelding. Vooral de momenten waar aarde en hemel tegelijk vlam vatten zijn spectaculair qua koor- en

Landschap met naderend onweer, getekend door Dirck Dalens (1610-1676)
Rijksmuseum, Amsterdam

orkestbehandeling. Maar de mens die ootmoedig leeft en bidt, geniet bescherming tegen dit natuurgeweld en kent zelfs grote 'vreugde' (Freudigheid), is de strekking van tekst en muziek. De daaropvolgende aria werkt die vreugde nog verder uit. Want ook al 'smelten de elementen' hier beneden, de vrome mens kent de hoop op een genadige afloop hierboven, luidt de boodschap bij monde van de sopraan. Het kernwoord 'Hoffnung' staat hier compositorisch in de kijker, met lang aangehouden langzaam stijgende melodietonen, die ook nog eens zijn voorzien van trillers. Een langzaam door orkest begeleid koraal vat de moraal van de cantate tot slot nog eens samen.

Erde Luft und Himmel krachen

Coro

Erde, Luft und Himmel krachen,
Mensch! bedenke deine Sachen,
Gott wird bald ein Ende machen.

Aria BAS

Gott warnt: Ach Sünder denk zurücke,
da noch die Kreatur besteht.
Ihr Glanz will dich zur Buße locken,
ach, willst du denn dein Herz verstocken?
Glaub's, wenn dieser Lehrer untergeht,
glaub's, denn ist Buß' und Reu' zu spät.

Recitativo accompagnato SOPRAAN II

Ach! sichere Welt,
wenn alle Kreaturen zittern,
wenn Erd' und Himmel sich erschüttern,
ja selbst der Sonnen Pracht zerfällt,
bedenk', wie wird's um dein Gewissen stehn?
Ach glaub's, wenn alle Menschen zagen,
es dürfte dich empfindlich nagen.
Drum eile doch, bei Zeit in dich zu geh'n,
eh du vor Angst und Schrecken
zu denen Bergen schreist,
sie möchten dich bedecken.

Aria ALT

Mache dich von Wolllust rein,
lass die Nahrungsrillen schwinden.
Bricht der jüngste Tag herein,
ei, so wirst du Gnade finden.

Recitativo SOPRAAN I

Den großen Tag, des Richters große Macht
den Glanz, der seinen Thron umhüllet,
kann Erd' und Asche zwar nicht ohne Schrecken sehn
Doch wer vorher mit Ernst daran gedacht,
bei dem wird bald die Furcht gestillet.

Coro

Wer betend wacht,
dem kann kein Leid gescheh'n
wenn Erd' und Himmel gleich entflammt,
ja, wenn sein Herz nicht selbst verdammt,
des Geist kann sich bei solchen großen Wundern
durch Hoffnung jenes Heils
mit Freudigkeit ermuntern.

Aria SOPRAAN I

Zerschmelzet nur, ihr Elementen,
mein Hoffnungsziel verschwindet nicht.
Lass Erde, Welt und Himmel fliehen
wenn droben solche Zeichen blühen,
so kann ich froh und freudig sein.
Alsdenn trifft ein,
was mir mein Glaube ist verspricht.

Choral

Herr Jesu Christ, Du machst es lang
in diesen bösen Tagen.
Es wird den Leuten werden bang,
lass sie doch nicht verzagen.
Schick ihn'n den Tröster, den Heil'gen Geist,
der sie leit' in das Himmelreich
durch Jesum Christum. Amen.

De handschriften van deze twee cantates van Christoph Graupner zijn ware kunstwerken. Het is een zegen dat de landgraaf van Hessen-Darmstadt voet bij stuk hield en niet toestond dat Graupners complete oeuvre vernietigd zou worden. Gelukkig heeft de ongelooflijk productieve componist uit Darmstadt, die volgens tijdgenoten bekend stond om zijn grote bescheidenheid, niet zijn zin gekregen. ♦

Clemens Romijn

Ad Mosam Barock

Ad Mosam Barock ontstond in 1994 als Collegium Ad Mosam, een 'concerto grosso' van koor, solisten en orkest. Het gezelschap verbond zich met de stad Sittard en voerde in de regio grote werken uit, zoals de passies en de Lutherse missen van Bach en de *Mariavespers* van Monteverdi.

Het ensemble bestaat uit een select gezelschap van professionele zangers, solisten en instrumentalisten die op authentieke en overtuigende wijze ambassadeur zijn van barokmuziek. Voor elk programma wordt een passende groep musici samengesteld uit jonge talenten en ervaren specialisten.

Ad Mosam Barock geeft concerten met bekend repertoire én onbekende juweeltjes uit de Barok. Kennis van de historische uitvoeringspraktijk wordt gecombineerd met de zoektocht naar nieuwe presentatievormen en artistieke concepten, zoals de formule Concert & Jam met pop-, rock- en jazzmusici en Barockfestival Sittard. Daarnaast wil het ensemble inspirator zijn voor een jonge generatie. Jongeren komen in aanraking met barokmuziek in het talentontwikkelingstraject *PUUR Talent & Excellent* en het educatieve programma *Bach 2 School*. • www.admosam.nl

KOOR Wei-Lian Huang, Annelies Schep, Karolina Brachman, Veerle Henkens en Susan Jonkers, sopraan | Rob Cuppens en David van Laar, altus | Niek van den

Dool, Tilman Koegel en Mitch Raemaekers, tenor | Frank Mostert en Nathan Tax, bas

INSTRUMENTALISTEN Maria Antonia Riezu en Christopher Price, hoorn | Rob van der Sterren, pauken | Hester Groenleer, Gilberto Caserio, blokfluit | Gilberto Caserio, Frederico Forla, hobo | Takako Kunugi, fagot | Swantje Hoffmann (concertmeester), Liesbeth Nijs en Shiho Ono, viool I | Nadine Henrichs, Louise Moreau en Nina Przewozniak, viool II | Esther van der Eijk en Luc Gijsbrechts, altviool | Bernard Wolteche en Tine van Parys, cello | Hendrik-Jan Wolfert, contrabas/violone | Pieter Dirksen, orgel/clavecimbel

Huub Ehlen • dirigent

Huub Ehlen is dirigent en artistiek leider van ensemble Ad Mosam Barock. Hij studeerde muziekpedagogiek, solozang, koordirectie, muziektheorie en compositie. Als docent stemexpressie was hij verbonden aan Zuyd Hogeschool. Hij geeft cursussen, workshops en masterclasses aan zangers en dirigenten en is artistiek leider van Barockfestival Sittard.

Elke Janssens • sopraan

Elke Janssens studeerde zang aan het Lemmens Instituut bij Dina Grossberger en vervolgens aan het Conservatorium in Leuven bij Beatrijs De Vos, waar ze in 1994 haar einddiploma behaalde. Een jaar later

Huub Ehlen

Elke Janssens

behaalde ze tevens een licentie in de Rechten aan de KU Leuven. Ze vervolgde haar zangstudie bij Kathelijne Van Laethem, Greta De Reyghere en later bij Jard van Nes en Lieve Jansen. Ook nam ze deel aan masterclasses bij onder anderen Barthold Kuijken, Erik Van Nevel en Dirk Snellings.

Ze werkte met verscheidene ensembles in binnen- en buitenland, zoals het Choeur de Chambre de Namur, het Vlaams Radio Koor, Les Talens Lyriques, Collegium Vocale Gent, Vox Luminis en Studium Chorale.

Elke Janssens legt het accent op barokmuziek, maar zingt ook klassieke, romantische en hedendaagse werken. Ze werkte mee aan cd-opnamen met het Laudantes Consort, Studium Chorale, ensemble Musa Horti en het Choeur de Chambre de Namur. Verder treedt zij op met haar eigen ensemble Artemisa Consort. Daarnaast legt zij zich sinds enkele jaren toe op stemcoaching van individuele zangers en koren.

Daniël Elgersma · altus

Daniël Elgersma (1988) begon op zesjarige leeftijd als jongenssopraan bij het Martini Jongenskoor Sneek en ontwikkelde zich na zijn stembreuk tot countertenor. Hij studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en behaalde daar zijn Master Oude Muziek Zang, gecoacht door Michael Chance, Peter Kooij, Jill Feldman en Lenie van den Heuvel.

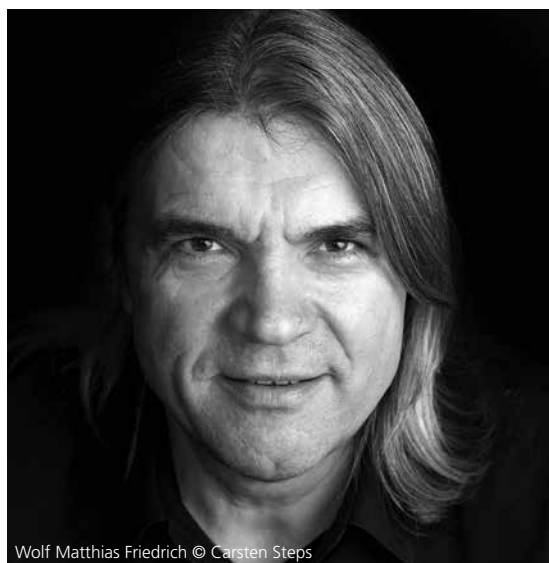
Daniël Elgersma

Als zeventienjarige debuteerde Elgersma als altsolist in Bachs *Weihnachtsoratorium*. Inmiddels treedt hij op met gerenommeerde ensembles uit de oude muziek en werkte hij met dirigenten als Lars Ulrik Mortensen, Masaaki Suzuki, Joshua Rifkin, Jean Tubéry en Daniel Reuss. Ook zingt hij met solistische ensembles als Vox Luminis, Cappella Mariana en Gesualdo Consort Amsterdam.

Wolf Matthias Friedrich · bas

Wolf Matthias Friedrich studeerde zang in Leipzig bij Eva Schubert. Van 1982 tot 1986 zong hij bij het ensemble van de Staatsoper in Dresden. Hij soleerde in concertzalen en op festivals over de hele wereld onder leiding van onder anderen Roy Goodman, Konrad Junghänel, Nicholas McGegan, Kurt Masur en Fabio Luisi.

Als lid van ensembles als Musica Fiata en Cantus Cölln bouwde hij een uitstekende reputatie op in de oude muziek. Met zijn grote stembereik is Friedrich een veelgevraagd solist in Händel-opera's. Zo zong hij de rol van *Zoroastro* in Händels *Orlando* op vele internationale festivals, van Göttingen tot Tanglewood. Ook was hij solist in vele Mozart-opera's. Daarnaast werkte hij geregeld samen met de Bach-Stiftung St. Gallen onder leiding van Rudolf Lutz. Wolf Matthias Friedrich beheerst tevens veel modern en romantisch repertoire.

Wolf Matthias Friedrich © Carsten Steps

vr 24 september | 19.00-20.40 uur

FILMHUIS DE DOMIJNEN
entree € 9

The Hidden Life of Trees

Jörg Adolph regie | Duitsland, 2020 | 97' |

Duits gesproken, Nederlands ondertiteld

Met Peter Wohlleben

In het bos gebeuren verbazingwekkende dingen: bomen communiceren met elkaar. Bomen die niet alleen liefdevol voor hun nageslacht zorgen, maar ook voor hun oude en zieke buren. Bomen met emoties, gevoelens en een geheugen. Het zijn net mensen, zou je kunnen zeggen.

Heel de wereld praat over het milieu, maar toch lukt het vaak niet om naar de natuur zelf te luisteren. Het is voor Peter Wohlleben een missie geworden om dit te veranderen. In zijn non-fictie bestseller *Het verborgen leven van bomen*, inmiddels in meer dan veertig landen verschenen, beschrijft Wohlleben het zogenaamde 'Wood Wide Web' en beantwoordt hij vragen als: Kunnen bomen met elkaar communiceren? Hebben ze een geheugen en een sociaal leven? Zijn verhaal is een combinatie van de laatste wetenschappelijke inzichten en zijn eigen ervaringen uit het bos. Stille bomen, zo blijkt, hebben diepe wortels. ❖

za 25 september | 17.00-18.10 uur

FILMHUIS DE DOMIJNEN
entree € 9

The Last Male on Earth

Floor van der Meulen regie

Nederland, Duitsland, België, 2019 | 72' |

Engels, Swahili, Duits en Tsjechisch gesproken, Nederlands ondertiteld

Op 19 maart 2018 stierf in Kenia de laatste mannelijke noordelijke witte neushoorn op aarde, Sudan, 42 jaar oud. Zijn laatste jaren bracht hij door in het Ol Pejeta-reservaat, onder streng toezicht van zijn verzorgers en bewakers. Toeristen stonden in de rij voor een foto en journalisten haastten zich om zijn verhaal te vertellen. Waarom vinden we het op de valreep wél erg als een diersoort bijna verdwijnt? Waarom zie we de consequenties pas wanneer het te laat is? *The Last Male on Earth* laat je kennismaken met de prachtige, eigenzinnige Sudan, maar zet je ook aan het denken over onze keuzes en positie op aarde. ❖

za 25 september | 19.00-20.25 uur
zo 26 september | 14.30-16.30 uur *
FILMHUIS DE DOMIJNEN | entree € 9

zo 26 september | 15.00-16.55 uur
FILMHUIS DE DOMIJNEN
entree € 9

The Quest for Tonewood

Hans Lukas Hansen regie

Noorwegen, Nederland, 2020 | 83' |

*Engels, Italiaans en Bosnisch gesproken,
Nederlands ondertiteld*

Met o.a. Gaspar Borchardt, Sibylle Fehr-Borchardt
en Janine Jansen

* *nagesprek met de Maastrichtse
vioolbouwer Martin Rijsemus.*

Diep in de bossen van de Balkan zou je stokoude esdoorns kunnen vinden die hun gewicht in goud waard zijn. Het hout van de bomen heeft het unieke vermogen om geluid te versterken. Met dit magische toonhout kun je een snaarinstrument van onschatbare waarde maken, een viool zo prestigieus als een originele Stradivarius. Het is de droom van gerenommeerd vioolbouwer Gaspar Borchardt. Hij is vastbesloten om het perfecte instrument te maken voor de wereldberoemde violiste Janine Jansen.

Stap één? Het zeldzame hout vinden. Een onmogelijke speurtocht gaat van start, waarvoor Gaspar afreist naar de donkere bossen van Bosnië en Herzegovina en zijn oor tegen duizenden boomstammen houdt, in de hoop die ene perfecte boom te treffen. ♦

Minari

Lee Isaac Chung regie

Verenigde Staten, 2020 | 115' |

Koreaans en Engels gesproken, Nederlands ondertiteld
Met Steven Yeun, Han Ye-ri, Alan Kim, Noel Kate Cho,
Youn Yuh-jung en Will Patton

Als bioloog en zoon van Koreaanse immigranten gebruikt regisseur Lee Isaac Chung in zijn film poëtisch verpakte verwijzingen naar Moeder Aarde. Zo is de filmtitel 'Minari' de Koreaanse naam voor een Aziatische plant die pas goed groeit in zijn tweede jaar. Een mooie metafoor voor migratie en de spreekwoordelijke 'roots' die immigranten in een nieuw land met zich meedragen. Jacob Yi droomt van zijn eigen Tuin van Eden waar hij Koreaanse groenten kan telen. Hij verruult met zijn jonge gezin het stadse leven voor het landelijke Arkansas. Terwijl ze met hun boerderij de Amerikaanse Droom najagen, moet het gezin leren omgaan met de vele uitdagingen van hun nieuwe bestaan, die in het scenario ingenieus gekarakteriseerd worden door de vier elementen lucht, vuur, water en aarde. De film kreeg zes Oscarnominaties (onder meer voor beste film) en won de Oscar voor beste actrice in een bijrol (Youn Yuh-jung). ♦

Ervaar de reusachtige globe GAIA

Imposante installatie van de Britse kunstenaar Luke Jerram

NEDERLANDSE PREMIÈRE

Na wereldsteden als Parijs, Londen, Rome, Shanghai en Hongkong nu voor het eerst in Nederland te zien: GAIA, de imposante installatie van de Britse kunstenaar Luke Jerram.

GAIA is een immense globe met een doorsnede van 7 meter! Een absolute must see voor iedereen die onze planeet een warm hart toedraagt. Deze installatie is vernoemd naar de oermoeder Gaia uit de Griekse mythologie: zij is de personificatie van de Aarde, die uit Chaos is ontstaan en de elementen aarde, water, lucht en vuur bevat.

De bewegende wereldbol is van binnen verlicht en van buiten met NASA-satellietbeelden 'bekleed'. Met een 29 minuten durende surround-sound-scape roept deze installatie het emotionerende overview-effect op dat astronauten ervaren wanneer ze de aarde vanaf de maan zien. Opgehangen in de monumentale Maastrichtse Gashouder met een diameter van 43 meter, biedt de globe GAIA een spectaculaire aanblik. • *my-earth.org*

GAIA, an artwork by Luke Jerram

- donderdag 23 september | 15.00-22.00 uur
 - vrijdag 24 en zaterdag 25 september | 11.00-22.00 uur
 - zondag 26 september | 11.00-17.00 uur
- DE GASHOUDER, LAGE FRONTWEG | entree € 3
(toegang tot 1 uur voor sluitingstijd)

GAIA is ook te bezoeken van 1 t/m 3 oktober tijdens de Nederlandse Dansdagen.

NED Nederlandse Dansdagen

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof Maastricht; filmselectie i.s.m. Lumière en Festivalprelude i.s.m. De Domijnen

BESTUURDER Brigitte van Eck, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht

PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (vz), Jos Leussink (adviseur), Sylvester Beelaert, Fons Dejong, Bas Geerts, Susanne Vermeulen, Natasja Alers* en Saskia Törnqvist* (* m.i.v. voorbereiding editie 2022)

RAAD VAN TOEZICHT Jean Jacobs (vz), Michel Cobben, Barbara de Heer, Bas Huyser, Martijn van Swieten en Lieke Wijnia

PROJECTLEIDING & FONDSENWERVING Fons Dejong
MARKETING & PUBLICITEIT Hetty van Dongen
PRODUCTIE Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzter, Sylvester Beelaert en Fons Dejong
VORMGEVING Philip Leussink **UITBAUW** Flora Minis en Susan Meisen **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Ronden **FACILITAIR** Nandi Nijsten **FINANCIËN** Jos Spauwen

MUSICA SACRA MAASTRICHT is lid van De Verenigde Podiumkunstenfestivals.

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, VSB Fonds, Fonds 21, Fonds voor Sociale Instellingen, Elisabeth Strouven Fonds en Stichting Dorodarte (beheerd door Gravin van Bylandt Stichting).

Met dank aan de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-)locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren.

MEDIAPARTNERS NPO Radio4, NTR, KRO NCRV, L1, Dagblad de Limburger, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding • musicasacramaastricht.nl/vriend

STICHTING MUSICA SACRA

Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
• info@musicasacramaastricht.nl
• musicasacramaastricht.nl
• [facebook.com/MusicaSacraMaastricht](https://www.facebook.com/MusicaSacraMaastricht)
• [Twitter](https://twitter.com/FestivalMSM) | #MSM2021

**FONDS
PODIUM
KUNSTEN**
PERFORMING
ARTS FUND NL

**t theater
aan het vrijthof**

provincie limburg

VSBFonds
Inclusief doet meer

FONDS 21

**ELISABETH
STROUVEN
FONDS**

Belvédère

Lumière

M

Gemeente Maastricht

V

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

**Sittard-Geleen
BORN**

Schoolburg
de do
mijn
en

**VERENIGDE
PODIUMKUNSTEN
FESTIVAL**

**Stichting
FSI**
Fonds voor Sociale Instellingen

ntr

**KRO
NCRV**

Limburg

De Limburger

m
MUSICA SACRA
MAASTRICHT

**DE
VERENIGDE
PODIUMKUNSTEN
FESTIVAL**